

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

בפני כבוד השופט חננאל שרעבי

מבקש פלוני

נגד

משיבה פלונית

הקטינה אלמונית (ילידת 2017)

פסק דין

1. עסקינן בבקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט לענייני משפחה בחיפה (כב' השופטת הבכירה שושנה ברגר) מיום 6.9.17, במסגרתה החליט, בין היתר, בשאלת סמכותו לדון במזונות המשיבה והקטינה (להלן: "השאלה שבמחלוקת").

בית המשפט קמא השיב בחיוב לשאלה שבמחלוקת, ופסק את מזונותיהן הזמניים של המשיבה והקטינה בסכום כולל של 3500 ₪, ללא הבחנה בין מזונות המשיבה לבין מזונות הקטינה.

בלשונו של בית המשפט קמא בהחלטתו האמורה:

"בזיקה לבקשת התובעת לקביעת סמכותו של בית המשפט לדון

בתובענה –

לאחר עיון בטיעוני הצדדים בסוגיה זו ונוכח החלטת כב' בית הדין הרבני מיום 03/09/17, נוכח מועד הגשת הבקשה לקביעת סמכות (16/08/17), קרי טרם החלטתו הראשונה של כב' בית הדין הרבני בשאלת הסמכות (אשר ניתנה ביום 29/08/17) – אני

קובעת כי הסמכות העניינית לדון בשאלת מזונות התובעת והקטינה, מסורה לבית משפט זה... בשלב זה, החל ממועד הגשת התביעה, קרי 16/08/17 ועד למתן החלטה אחרת שתינתן לאחר דיון כפי שנקבע לעיל, ישלם הנתבע על חשבון מזונותיהן הזמניים של התובעת והקטינה, סך של 3,500 ₪ לחודש. קצבת הילדים המשולמת על ידי המוסד לביטוח לאומי, תשולם לתובעת בנוסף לדמי המזונות".

רקע בקצרה

2. הצדדים הינם בני זוג יהודים שנישאו כדמו"י ביום 15.10.14.
3. מנישואין אלה נולדה הקטינה, שפרטיה בכתרת בקשה זו.
4. המבקש הגיש בקשה לשוב סכסוך לבית דין הרבני האיזורי בחיפה (להלן: "בית הדין"), שלא צלח, ובית הדין החליט ביום 9.7.17 על סגירת התיק.
5. ביום 12.7.17 הגיש המבקש תביעת גירושין לבית הדין, בה כרך, לטענתו, את מזונות האישה (המשיבה) והקטינה.
6. לטענת המבקש כריכות מזונות האישה והקטינה לתביעת הגירושין הן כנות.
7. ביום 16.8.17, למעלה מחודש לאחר הגשת תביעת הגירושין הכרוכה ע"י המבקש לבית הדין, הגישה המשיבה לבית המשפט קמא תובענה למזונות אישה וקטינה נגד המשיב. באותו יום גם הגישה המשיבה לבית משפט קמא, בקשה לקביעת סמכות, במסגרתה התבקש בית המשפט קמא לקבוע כי לו הסמכות בנושאי מזונות אישה וקטינה. בו ביום ביקש בית משפט קמא את תשובת המבקש לבקשה לקביעת סמכות, תוך 20 ימים מקבלתה.
8. במקביל הגיש המבקש לבית הדין בקשה לקביעת סמכותו לדון במזונות אישה והקטינה.

בית הדין החליט ביום 29.8.17 כדלקמן:

"בהתאם לאמור בבקשה, כי תביעת מזונות הקטינה נכרכו לתביעת הגירושין בבית הדין טרם הגשת התביעה המקבילה

**בבית המשפט ; על-פניו נראה כי הסמכות העניינית מסורה לבית
הדין הרבני, בהתאם להחלטת בית הדין העקרונית בתיק...
ברם בקשת הבעל תועבר לתגובת המשיבה בתוך 7 ימים...
לאור תגובתה, בית הדין יכריע באופן סופי בשאלת הסמכות".**

9. בהחלטת הבהרה מיום 31.8.17, הבהיר בית הדין, כי החלטתו מיום 29.8.17 המצוטטת לעיל, מיוחסת אף למזונות אישה, ולא רק למזונות הקטינה.

10. לאחר קבלת תגובת המשיבה, החליט בית הדין בשאלת הסמכות ביום 3.9.17, כדלקמן:

**"בית הדין כבר הביע את דעתו העקרונית בשאלת סמכות בית
הדין בתביעת המבקש למזונות אישה ולמזונות ילדים במסגרת
החלטותיו מיום 29.8.17 ומיום 31.8.17 (ובית הדין עומד על
אמירותיו הנ"ל חרף הנטען בתגובת המשיבה), ואף כתב
בהחלטתו הראשונה כי הוא זה שיכריע באופן סופי בשאלת
הסמכות.**

**ברם, ככל שבית משפט כבר החל לעסוק בשאלה זו טרם נדרש
בית הדין לסוגיית הסמכות, בית הדין יותיר לו הבכורה בפסיקה
זו משום כיבוד ערכאות הדדי".**

11. במקביל לכל אלה הגישה המשיבה ביום 23.8.17 בקשה לבית משפט קמא, להחליט בבקשה לפסיקת מזונות זמניים (מזונות אישה וקטינה), וליתן החלטה אף בפגרה.

בו ביום ביקש בית משפט קמא את תגובת המבקש לבקשה תוך 10 ימים מקבלתה.

המשיב הגיב לבקשה ביום 3.9.17, והמשיבה השיבה לתגובה זו ביום 5.9.17, בה ציינה, בין היתר, כי בית משפט קמא מוסמך להכריע בבקשת מזונות זמניים אפילו טרם מתן החלטה סופית בשאלת הסמכות.

12. ביום 6.9.17 נתן בית המשפט קמא את החלטתו הסופית בשאלת סמכותו במזונות אישה וקטינה (קבע כי לו נתונה הסמכות), ואף פסק מזונות אלה בסכום כולל (ללא אבחנה בין מזונות אישה לבין מזונות קטינה) בסכום כולל של 3500 ₪, כמצוטט בסעיף 1 לעיל.

יצוין כי החלטה זו ניתנה טרם חלף המועד לתגובת המבקש לבקשת קביעת הסמכות שהגישה המשיבה לבית משפט קמא, כמפורט בסעיף 7 לעיל.

ציין המבקש בבקשת רשות הערעור (סעיפים 16+12), כי התגובה שנתן ביום 3.9.17 לא מיצתה את טענותיו בשאלה שבמחלוקת, אלא היוותה תגובה קצרה לנוכח בקשתה של המשיבה לפסיקת מזונות כאמור לאלתר, ואף בפגרה.

13. על החלטת בית המשפט קמא מיום 6.9.17 הוגשה כאמור בקשת רשות הערעור.

טענות המבקש בבקשת רשות הערעור

14. היות שתביעת הגירושין, בה נכרכו כדין מזונות האישה והקטינה, הוגשה לבית הדין כבר ביום 12.7.17, טרם הגשת תביעת האישה למזונותיה ומזונות הקטינה לבית משפט קמא, יש לומר כי הסמכות לדון במזונות האמורים נתונה לבית הדין.

15. החלטת בית המשפט קמא לקונית ובלתי מנומקת, במיוחד לנוכח כריכת מזונות האישה והקטינה לתביעת הגירושין שהוגשה לבית הדין.

16. בפסקו מזונות זמניים לאישה, התעלם בית משפט קמא מטענות המבקש כי אינה זכאית למזונות מחמת התנהגותה ומעשיה.

17. בית המשפט קמא התעלם מאפשרות כריכתם של מזונות אישה וקטינים לתביעת גירושין המוגשת לבית הדין, כפי שגם בית הדין ציין בהחלטותיו המפורטות המוזכרות לעיל. בנדון בית המשפט קמא לא נתן למבקש הזדמנות להוכיח כי כרך באופן כנה את מזונות האישה והקטינה לתביעת הגירושין.

18. בית המשפט קמא פסק סכום מזונות לאישה ולקטינה בסכום כולל, והיה מקום להפריד הסכומים, במיוחד כשנטען שהאישה (משיבה) אינה זכאית למזונות.

טענות המשיבה בתשובתה

19. בהתאם להחלטתי הגישה המשיבה תשובה ברמ"ש זה, בה טענה כדלקמן:

א. המבקש הגיש את בקשתו לבית הדין לקביעת סמכות רק ביום 29.8.17, לאחר שהומצאה לו בקשת המשיבה לקביעת סמכות, שהוגשה לבית משפט קמא ביום 16.8.17.

גם אז, הסתיר המבקש מבית הדין את העובדה כי כבר תלויה ועומדת בבית המשפט קמא בקשה דומה.

רק לאחר שנודע לבית הדין מתגובת המשיבה, על הבקשה התלויה ועומדת בנדון בבית משפט קמא, הורה בהחלטתו מיום 3.9.17 להותיר את ההחלטה בשאלה שבמחלוקת לבית משפט קמא (ראה סעיף 10 לעיל).

ב. באשר למזונות הקטינה – בהתאם להלכה הפסוקה, הסמכות לדון במזונות קטינים נתונה לבית משפט קמא, ויש לדחות את כל טענות המבקש בנדון.

ג. באשר למזונות אישה – בנסיבות המקרה דנן, בדין פסק בית משפט קמא כי הסמכות לדון בהם נתונה לו, מטעמים כדלקמן:

1. בכותרת כתב התביעה לגירושין שהגיש המבקש לבית הדין לא נכרכה סוגיית מזונות אישה.

2. בגוף התביעה טען המבקש לענין מזונות אישה בכלליות ללא הפירוט הנדרש.

3. בכל מקרה כריכת מזונות האישה אינה כנה. זאת נלמד מהעדר פירוט בכתב התביעה על אודות הכנסתו ורכושו של המבקש, ואף לא צורפה לכתב התביעה הרצאת פרטים כנדרש.

ד. באשר לטענת המבקש כי נשללה ממנו זכות הטיעון, שכן טרם חלף המועד להגשת תגובתו בהתאם להחלטה מיום 16.8.17 (ראה סעיף 7 לעיל), אכן בכך צודק המבקש. יחד עם זאת, טענות המבקש בסוגיית הסמכות עלו בהרחבה במסגרת רמ"ש זה, והפגם הדיוני ניתן לתיקון במסגרת הכרעה ברמ"ש זה.

דיון והכרעה

20. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור ובתשובה לה, שוכנעתי, מכח סמכותי לפי סעיף 410 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, ליתן רשות ערעור, לדון בבקשה כבערעור ולקבל הערעור בחלקו, בכל הנוגע למזונות אישה, והכל כפי שיפורט להלן.

21. נקדים ונאמר כי ההחלטה קמא נשוא רמ"ש זה ניתנה בטרם חלף המועד לתגובת המבקש לבקשת המשיבה לקביעת סמכות, כפי שאף הודתה בכך המשיבה (ראה סעיף 19(ד) לעיל). לכך השלכה, בצירוף נימוקים נוספים, לשאלת הסמכות בשאלת מזונות המשיבה בלבד, שכן בכל הקשור למזונות הקטינה, תמונת המצב הפסיקתית די ברורה לטעמי. על-פיה, מוסמך בית משפט קמא לדון במזונות הקטינה.

לכן בכל הקשור לערעור דין, יש להבחין בין מזונות הקטינה לבין מזונות המשיבה. דין הערעור בכל הקשור למזונות הקטינה להידחות, ולהתקבל בכל הקשור למזונות המשיבה, והכל כפי שאורה להלן.

מזונות הקטינה

22. חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) התשי"ג-1953 (להלן: "החוק") קובע בסעיפים 3 ו-9 כדלקמן:

3" הוגשה לבית דין רבני תביעת גירושין בין יהודים, אם על ידי האשה ואם על ידי האיש, יהא לבית דין רבני שיפוט יחודי בכל ענין הכרוך בתביעת הגירושין, לרבות מזונות לאשה ולילדי הזוג".

9" בעניני המעמד האישי של יהודים כמפורט בסעיף 51 ל"דבר המלך במועצתו על ארץ-ישראל 1922-1947" או בפקודת הירושה, אשר בהם אין לבית דין רבני שיפוט יחודי לפי חוק זה, יהא לבית דין רבני שיפוט לאחר שכל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו הסכמתם לכך".

23. לכאורה עולה מסעיף 3 לחוק כי ניתן לכרוך לתביעת גירושין גם מזונות אישה וילדים. יחד עם זאת בבר"ע 120/69 שרגאי נ' שרגאי פד"י כג (2) 171 (21.10.1969) קבע בית המשפט העליון, בכל הקשור לסוגיית מזונות ילדים, כי ניתן לתובעם בשתי דרכים (להלן: "הלכת שרגאי"):

א. תביעה להשבת יציאות של הורה שהוציא יציאות למזונות הילד.

ב. תביעת מזונות של הילד בעצמו.

תביעה מן הסוג הראשון (הורה התובע מן ההורה האחר, החב במזונות הקטין, החזר מזונות שהוציא או עומד להוציא) ניתן לכרוך לתביעת גירושין, ובהתאם לסעיף 3 לחוק, הסמכות תהא לבית הדין. זאת כיוון ששני הנושאים נשוא ההתדיינות הם בין ההורים.

תביעה מן הסוג השני (בה הקטין תובע מזונותיו בעצמו מההורה החב במזונותיו, באמצעות האפוטרופוס הטבעי עליו, ההורה האחר), לא ניתנת לכריכה לתביעת גירושין ובית הדין לא קונה סמכות, אלא בהסכמת שני ההורים (ההורה החב במזונות וההורה האחר, האפוטרופוס על הקטין, מכח סעיף 9 לחוק). זאת כיוון שבשתי הסוגיות המתדיינים הם שונים. תביעת הגירושין היא בין שני ההורים ותביעת המזונות היא בין ההורה החב במזונות לבין הקטין.

24. בבג"ץ 6598/17 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול (14.2.17), חזר בית המשפט העליון והבהיר דעתו כי הלכת שרגאי שרירה וקיימת, וציין כדלקמן:

"על פי הלכת שרגאי מקדמת דנא... מזונות ילדים ניתן לתבוע בשתי דרכים. ראשית, הורה שמוציא או עומד להוציא את הוצאות המזונות רשאי לתבוע את השבתם ממי שחייב לזון את הילדים; תביעה מסוג זה ניתנת לכריכה בתביעת גירושין, שאז ולפי סעיף 3 לחוק השיפוט הרבני תהא תביעת המזונות בסמכות ייחודית של בית הדין הרבני. שנית, הילדים הקטינים רשאים אף הם לתבוע את מזונותיהם, בעצמם, מן ההורה החייב לזון אותם; תביעה כזו תוגש עבור הילדים באמצעות האפוטרופוס עליהם – שהוא על פי רוב ההורה הנוסף. ואולם במקרה זה, גם אם התביעה מנוהלת על ידי אחד ההורים, ההתדיינות היא בין הילדים לבין ההורה החב במזונות, ולא בין ההורים לבין עצמם – ועל כן לא ניתן לכרוך את תביעת הילדים למזונות בתביעת גירושין.

יצוין עוד, כי סעיף 9 לחוק השיפוט הרבני מקנה לבית דין רבני סמכות שיפוט בענייני מעמד אישי שאינם כרוכים בתביעת הגירושין, ובכלל זה מזונות ילדים, וזאת בהינתן הסכמת הצדדים להתדיין לפניו בנושא" (ציטוט מסעיף 3 לפסק הדין).

25. ברמ"ש (ת"א) 32498-06-17 ע.מ. נ' נ.מ. (19.7.17) שב ומדגיש כב' השופט שוחט, גם לאור פסק הדין בבג"ץ 6598/17, כי הלכת שרגאי שרירה, קיימת ולא נס ליחה. כן ראה: רמ"ש (ב"ש) 3944-02-17 א.ס. נ' ג.ס. (10.3.17).

26. אכן במהלך השנים נאמרו אמירות ע"י בית המשפט העליון מהן לכאורה עשוי להשתמע כי ניתן לכרוך אף את מזונות הקטינים לתביעת הגירושין בבית הדין, בניגוד להלכת שרגאי (ועמד על-כך המבקש בבקשתו, ואף בית הדין במקרה דנן והחלטותיו שצויינו לעיל). עם זאת בדנג"ץ 6454/14 פלונית נ' פלוני (23.12.14) ובבג"ץ 6598/17 שהוזכר לעיל, הובהר לטעמי כי הלכת שרגאי חיה וקיימת, ולא עברה מן העולם.

27. מן הכלל אל הפרט המקרה דנן – אין מחלוקת כי לא ניתנה הסכמת המשיבה, בשם הקטינה, לכריכת תביעת מזונות הקטינה מן הסוג השני (**הלכת שרגאי**) לתביעת הגירושין. משכך, לא קנה בית הדין הרבני סמכות לדון בה בכל מקרה, והמשיבה היתה רשאית להגיש את תביעת מזונות הקטינה לבית משפט קמא, המוסמך לדון בה.

28. **מכאן כי דין הערעור בשאלת סמכותו של בית משפט קמא לדון מזונות הקטינה להידחות.**

מזונות האישה (המשיבה)

29. בכל הקשור לתביעת מזונות האישה "התמונה" שונה. לכאורה רשאי היה המבקש, מכח סעיף 3 לחוק, לכרוך את מזונות האישה לתביעת המזונות, ובלבד שהכריכה כנה.

עמד על כך בית המשפט העליון בבג"צ 6598/16 המוזכר לעיל, באומרו:

"הרציונל שביסוד הרחבת סמכות השיפוט הייחודית של בית הדין הרבני היא מניעת פיצול של הדיון בעניינים בעלי זיקה ברורה לגירושין בין ערכאות שונות... משכך ניתן לכרוך בתביעת הגירושין עניינים שקשורים בה, לאו דווקא מתחום המעמד האישי. ואולם על מנת למנוע "מרוץ סמכויות", וניצול לרעה של אפשרות הכריכה לשם פגיעה בזכות בן או בת הזוג לעתור לבית המשפט, נקבעו בפסיקה שלושה מבחנים לתוקפה של כריכת עניין בתביעת הגירושין. לפי מבחנים אלה, על המבקש את הכריכה להראות כי תביעת הגירושין הוגשה על ידו בכנות ומתוך כוונה להתגרש; כי הכריכה עצמה כנה, ואינה משמשת למשל כאמצעי להתחמק מתשלום מזונות; וכי היא נעשתה כדין... יבואר כי משמעות התנאי השלישי ("כריכה כדין") היא שיש לכרוך את העניין הנלווה לתביעת הגירושין באופן מפורש ומפורט כדי שבית הדין הרבני יקנה בהם סמכות שיפוט ייחודית..." (ציטוט מסעיף 2 לפסק הדין).

30. מדובר בשאלות שאינן פשוטות ("המבחן המשולש" ויישומו במקרה דנן) הכורכות בתוכן גם שאלות עובדה והכרעה בהן, תוך הנמקה הולמת.

במקרה דנן בית משפט קמא לא רק שלא נימק את הכרעתו בשאלת מזונות האישה לענין הסמכות, אלא לא בחן כלל את שאלת כנות הכריכה (ולשני הצדדים טענות בנדון, כמפורט גם בכתבי טענותיהם בערעור זה), ואף לא המתין לחלוף תקופת הזמן שנקצבה למבקש למתן תגובתו בנדון, ונתן החלטתו טרם חלוף התקופה כאמור.

השוו לענין אי-הנמקה ומתן החלטה טרם חלוף תקופת הזמן שנקצבה לתגובה:

רמ"ש (ח"י) 46022-02-17 פלונית (קטינה) ואח' נ' א' ואח' (2.4.17).

רמ"ש (ח"י) 29307-06-15 נ.א. נ' א.ג. (6.7.16).

רמ"ש (ח"י) 1873-01-17 פלונית נ' אלמונים (15.1.17).

31. בית המשפט קמא גם לא הפריד בין סכום מזונות האישה (המשיבה) וסכום מזונות הקטינה, אלא פסק סכום כולל (בשיעור של 3500 ₪) ומן הראוי היה להפריד בין הסכומים.

32. לאור כל זאת שוכנעתי לקבל את ערעורו של המבקש בכל הקשור למזונות המשיבה, ולהורות כדלקמן:

א. בית משפט קמא יקבע דיון מוקדם בשאלת סמכותו לדון במזונות האישה, ישמע טענות הצדדים בנדון ויחליט מחדש, תוך הנמקה, בשאלת סמכותו בנדון.

ב. במסגרת החלטתו החדשה, תהא אשר תהא תוצאתה, יפריד בית משפט קמא לענין סכומים, בין מזונות המשיבה למזונות הקטינה, ויורה כמה מתוך הסך הכולל של 3500 ₪ שפסק, מהווה מזונות אישה.

ג. עסקינן במזונות זמניים בלבד, שהינם בבחינת סעד זמני, ואף אם ייקבע בסופו של יום כי בית משפט קמא אינו מוסמך לדון במזונות אישה, הוא היה רשאי לפסוק מזונות זמניים לאישה [ראה לענין זה – רעא(י-ם) 4750/95 חזן נ' חזן ואח' (28.7.95)].

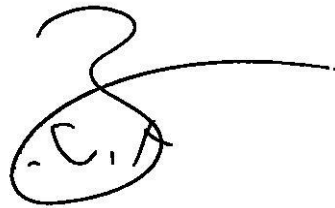
לכן בשלב זה, איני מבטל את החלטת מזונות האישה שפסק בית משפט קמא, שמא עסקינן ב"אוכל נפש". אך כאמור נקודה זו תיבחן מחדש, לנוכח הוראותי בערעור זה, ע"י הערכאה קמא, תוך מתן הוראות בהתאם.

33. לאור התוצאה – אין צו להוצאות. ככל שהמערער הפקיד ערבון בתיק זה, ערבון זה יוחזר לו באמצעות באת-כוחו.

המזכירות תעביר פסק דין זה לצדדים.

פסק דין זה מותר לפרסום תוך השמטת שמות הצדדים וכל פרט מזהה אחר.

ניתן היום, ב' טבת תשע"ח, 20 דצמבר 2017, בהעדר הצדדים.

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized '3' shape with a horizontal line extending to the right, and the letters 'ח.ש.' written below it.

חננאל שרעבי, שופט